

Νεανικά Ἀγκυροβολήματα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΤΕΥΧΟΣ 56ο ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

Τό τῆς πλεονεξίας πάθος (Ἐπιλογικά σημειώματα γιά τήν ἐλπίδα πού κομίζει ἡ Ἐκκλησία καί γιά τή θεραπευτική τῆς)

Ἔχομε καί ἄλλη φορά πεί πὼς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης δὲν κρύβουν πάντα τὴν ἀγάπη μέσα τους. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει αὐτὴ τὴν πικρὴ (γιά τὸν κοσμικὸ ἄνθρωπο) ἀλήθεια λέγοντας: «...καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμα μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι...» (Α' Κορ. 13,1-3). Εἶναι, λοιπόν, θέμα ζωῆς μὲ ἐπιπτώσεις στὴν αἰώνια προοπτικὴ μας τὸ νὰ μπορούμε νὰ διακρίνομε ἀνάμεσα στὸ ὁμορφο περιβλημα λόγων καὶ ἔργων καὶ στὸ περιεχόμενό τους.

Οἱ Φαρισαῖοι κατακρίθηκαν παρὰ τὰ καλὰ τους ἔργα καὶ τὰ ποικίλα ἰδεολογικο-οὐμανιστικὰ κινήματα ἀπέτυχαν καὶ θὰ ἀποτυγχάνουν πάντα ὄχι γιὰτὶ δὲν ἔχουν καλὲς ιδέες καὶ προθέσεις, ἀλλὰ γιὰτὶ ἀδυνατοῦν νὰ θεραπεύσουν τὸν ἄνθρωπο ὡς πρόσωπο καὶ ὄχι ὡς ἰδεολογικὸ κα-

τασκεύασμα, ὡς ὑπόσταση μοναδική, ἐλεύθερη ἀπὸ προκαθορισμοὺς καὶ καλουπώματα καὶ γι' αὐτὸ ἀπρόβλεπτη, ἱκανὴ νὰ πεί ὄχι στίς ὅποιες σωστικὲς παρεμβάσεις πάνω τῆς,

ἀκόμα κι ἂν Αὐτὸς πού παρεμβαίνει εἶναι ὁ Θεός.

«Τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης» γιά νὰ εἶναι ἀληθινὰ πρέπει νὰ πηγάζουν ἀπὸ καρδιά θεραπευμένη ἀπὸ τὰ πάθη. Αὐτὴ τὴ θεραπεία χαρίζει μονάχα ὁ Χριστὸς ὡς νικητὴς κάθε πάθους (καὶ τοῦ θανάτου) σ' ὅσους θελήσουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στὸ Σταυρὸ, τὴ νέκρωση τοῦ κακοῦ μέσα τους, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνάστασι τῆς ἀγάπης μέσα τους.

Τὰ κείμενα τοῦ Ντοστογιέφσκι καὶ τοῦ Παπαδιαμάντη πού ἀκολουθοῦν, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα δύο κείμενα τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Αναστάση, μᾶς βοηθοῦν νὰ προσεγγίσουμε τὸ σημαντικὸ αὐτὸ θέμα.

παπα-Νικόλας Ἀλεξάκης

Η ενεργός αγάπη...

Ἡ κυρία Χοχλάκοβα κοιτάζοντας ὅλη τὴ σκηνή -τόν στάρετς πού κουβέντιαζε μὲ τίς γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ τίς εὐλογοῦσε, - ἔκλαιε σιγανά καὶ σκουπιζε τὰ δάκρυά της μὴ ἓνα μαντηλάκι. Ἦταν μιὰ εὐαίσθητη κυρία τοῦ κόσμου μὲ εἰλικρινὰ ἀγαθὲς παρρημῆσεις.

Ὅταν ἐπιτέλους τὴν πλησίασε ὁ στάρετς, αὐτὴ τὸν ὑποδέχθηκε μὲ ἐκστατική διαχυτικότητα... [...].

Ὡ, μιὰ καὶ εἶχατε τὴν τόση καλοσύνη νὰ μὰς ἀφήσετε νὰ σὰς δοῦμε καὶ σήμερα, ἀκοῦστε ὅλα κείνα πού δέν σὰς εἶπα τὴν προηγούμενη φορά, πού δέν τόλμησα νὰ σὰς πῶ καὶ πού μὲ κάνουν νὰ ὑποφέρω τόσον καιρό! Ὑποφέρω, συγχωρέστε με, ὅμως ὑποφέρω... Καὶ λέγοντάς τα αὐτὰ ἔσμιξε τὰ χέρια της μὲ κάποιο φλογερό καὶ ταραγμένο πάθος.

-Ἀπὸ τί ἀκριβῶς;

-Ὑποφέρω... ἀπ' τὴν ἀπιστία μου...

-Ἀπιστία στὸν Θεό;

Ὡ, ὄχι, ὄχι αὐτὸ οὔτε κἀν τολμῶ νὰ τὸ σκεφτῶ, μὰ ἡ μέλλουσα ζωὴ εἶναι ἓνα τέτοιο αἶνιγμα! Καὶ κανέναν, μὰ κανέναν, δέν μπορεῖ νὰ τὸ λύσει! Ἀκοῦστε με, σεῖς πού εἴστε παρηγορητὴς, σεῖς πού ξέρετε τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Δέν μπορῶ βέβαια νὰ ἔχω τὴν ἀπαίτηση νὰ μὲ πιστεύετε ἐντελῶς, μὰ σὰς βεβαίωω μὲ τὸν πιό μεγάλο ὄρκο πῶς δέν μιλάω τώρα ἀπὸ ἐπιπολαιότητα, πῶς τούτῃ ἡ σκέψη γιὰ τὴ μέλλουσα ζωὴ μὲ βασανίζει ὡς τὴν ὀδύνη, ὡς τὸν τρόπο... Καὶ δέν ξέρω σέ ποιόν ν' ἀποτανθῶ, δέν τόλμησα σέ ὅλη μου τὴ ζωὴ νὰ τὸ κάνω... Μὰ νὰ πού πῆρα τὸ θάρρος ν' ἀποτανθῶ σέ σὰς... Ὡ, Θεέ μου, ποιὸς ξερεῖ τί σκέφετεστε τώρα γιὰ μένα! εἶπε καὶ χτύπησε μὲ ἀπελπισία τὰ χέρια της.

Μὴν ἀνησυχεῖτε γιὰ τὴ γνώμη μου, ἀπάντησε ὁ στάρετς. Δέν ἔχω καμιάν ἀμφιβολία πῶς ἡ θλίψη σας εἶναι εἰλικρινῆς.

Ὡ, πόσο σὰς εὐγνωμονῶ! Βλέπετε, νὰ τί συμβαίνει: κλείνω τὰ μάτια καὶ σκέφτομαι. Ὅλοι πιστεύουν· ὅμως ἀπὸ πού πήγασε τούτῃ ἡ πίστη; Καὶ σέ βεβαιώνουν μερικοὶ

πῶς ὅλα αὐτὰ γεννήθηκαν ἀπ' τὸ φόβο πού ἔνιωσε ὁ ἄνθρωπος μπροστὰ στὰ τρομαχτικὰ φαινόμενα τῆς φύσης καὶ πῶς τίποτ' ἀπ' αὐτὰ δέν ὑπάρχει. Τὸ λοιπὸν, σκέφομαι, ὅλη μου τὴ ζωὴ πιστεύω, θὰ πεθάνω καὶ ξαφνικά δέ θὰ ὑπάρξει τίποτα, μονάχα «ἀγριομολόχες στὸν τάφο θὰ φυτρώσουν» ὅπως διάβασα κάπου. Αὐτὸ εἶναι τρομερό! Πῶς, πῶς θὰ ξαναβρῶ τὴν πίστη; Κι ἄλλωστε, πιστεύω μονάχα ὅταν ἤμουν μικρὴ κι αὐτὸ μηχανικά, χωρὶς νὰ τὸ σκέφτομαι... Πῶς, μὲ ποιὸν τρόπο μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ αὐτό; Νὰ γιατί ἤρθα νὰ σὰς προσκυνήσω καὶ νὰ σὰς ρωτήσω. Γιατί, ἂν χάσω καὶ τούτῃ τὴν εὐκαιρία, σίγουρα σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ δέ θὰ βρῶ κανέναν πού νὰ μπορέσει νὰ μοῦ ἀπαντήσει. Πῶς νὰ τ' ἀποδείξει λοιπὸν κανεὶς, πῶς νὰ πειστεῖ; Ὡ, δυστυχία μου! Τὸ ξέρω καὶ τὸ βλέπω πῶς κανέναν δέν σκοτιζέται τώρα πιά γι' αὐτὸ καὶ μονάχα ἐγὼ βασανίζομαι. Αὐτὸ σέ σκοτώνει, σέ σκοτώνει!

-Καὶ βέβαια αὐτὸ σκοτώνει. Μὰ δέν μπορεῖ τίποτα ν' ἀποδειχθεῖ. Εἶναι ὅμως δυνατό νὰ πειστεῖ κανεὶς.

-Πῶς; Μὲ ποιὸν τρόπο;

-Μὲ τὴν πείρα τῆς ενεργοῦς ἀγάπης. Προσπαθήστε ν' ἀγαπήσετε τὸν πλησίον σας δραστήρια κι ἀκούραστα. Ὅσο περισσότερο θ' ἀγαπᾶτε, τόσο καὶ θὰ πείθεστε γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς σας. Κι ἂν φθάσετε ν' ἀπαρνηθεῖτε ὀλοκληρωτικὰ τὸν ἑαυτὸ σας ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον σας, τότε σίγουρα θὰ πιστέψετε καὶ καμιά ἀμφιβολία δέ θὰ μπορέσει πιά νὰ εἰσχωρήσει στὴν ψυχὴ σας. Αὐτὸ εἶναι δοκιμασμένο, εἶναι σωστό.

Μὲ τὴν ενεργὴ ἀγάπη. Μὰ καὶ πάλι ἓνα πρόβλημα καὶ τί πρόβλημα, τί πρόβλημα! Γιατί, βλέπετε, νὰ τί συμβαίνει. Ἀγαπᾶω τόσο πολὺ τὴν ἀνθρωπότητα πού θὰ πιστέψετε τάχα; -καμιά φορά κάνω ὄνειρα νὰ τὰ παρατήσω ὅλα, ὅλα νὰ τ' ἀφήσω, ὅλα ὅσα ἔχω, νὰ ἐγκαταλείψω ἀκόμα καὶ τὴ Lise καὶ νὰ πάω νὰ γίνω ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους.

Κλείνω τὰ μάτια μου, σκέφτομαι κι όνειροπολῶ καί τοῦτες τίς στιγμές, νιώθω μέσα μου μιάν άκατανίκητη δύναμη. Καμένα τραῦμα, καμιά πληγή πού πυροροεῖ δέ θά μπορούσε νά τρομάξει. Θά 'χα τή δύναμη νά τίς καθαρίζω καί νά τίς επιδένω μέ τά ἴδια μου τά χέρια, θά καθόμουν τίς νύκτες δίπλα στό προσκέφαλο αὐτῶν τῶν δυστυχημένων καί θά 'μουν έτοιμη νά φιλήσω τοῦτες τίς πληγές...

-Καί μονάχα τό γεγονός πώς όνειροπολεῖτε αὐτά κι όχι τίποτ' άλλο εἶναι καλό καί εἶναι κάτι κι αὐτό. Έτσι κάπου-κάπου θά κάνετε καί στ' ἀλήθεια καμιά καλή πράξη.

-Ναί, μά θά μπορούσα γιά πολύ καιρό, νά τήν υποφέρω μιá τέτοια ζωή; συνέχισε ἡ κυρία μέ ζέση καί μέ κάποιαν έξαρση. Νά τό κυριότερο πρόβλημα! Αὐτό εἶναι τό πρόβλημα πού μέ βασανίζει περισσότερο άπ' όλα. Κλείνω τὰ μάτια μου καί ρωτῶ τόν έαυτό μου: Θά μπορούσες γιά πολύν καιρό ν' ακολουθήσεις αὐτό

τόν δρόμο; Κι άν ό άρρωστος, πού έσύ τοῦ καθαρίζεις τίς πληγές, δέ σου έκφράσει τήν ἴδια κείνη στιγμή τήν εὐγνωμοσύνη του, μά άπεναντίας άρχισει νά σέ βασανίζει μέ τίς ιδιοτροπίες του, χωρίς νά έκτιμάει καί χωρίς καν νά προσέχει τήν αὐταπάρνησή σου, κι άν άρχισει νά σέ βρίζει, νά σέ διατάζει μέ άγροίκους τρόπους καί ἴσως-ἴσως νά παραπεονιέται στός άνώτερους πώς δέν κάνεις καλά τή δουλειά σου (πράμα πού συμβαίνει συχνά μέ εκείνους πού υποφέρουν πολύ), τί θά γίνει τότε; Θά συνεχιστεῖ ἡ άγάπη σου ἡ όχι; Καί φανταστεῖτε! Έφτασα σ' ἕνα συμπέραςμα πού μ' έκανε νά ανατριχιάσω: Πῶς δηλαδή άν υπάρχει κάτι πού μπορεί νά ψυχράνει τήν «ένεργό» μου άγάπη πρός τήν ἀνθρωπότητα, αὐτό εἶναι μονάχα ἡ άγνωμοσύνη. Μέ δύο λόγια, θέλω νά δουλέψω μέ πληρωμή, ἔχω τήν άξίωση νά μέ πληρώσουν άμέσως, θέλω δηλαδή έπαινους κι άνταλλάγματα στήν

άγάπη μου. Άλλιῶς, κανέναν δέν εἶμαι ικανή νά αγαπήσω!

Βρισκόταν σέ μιá κρίση ειλικρινέστατου αὐτομαστιγώματος καί τελειώνοντας κοίταξε μέ προκλητική άποφασιστικότητα τόν στάρετς.

-Όλ' αὐτά εἶναι άκριβῶς ὅμοια μέ κείνα πού μου διηγόταν ἕνας γιατρός έδῶ καί πολλά χρόνια, παρατήρησε ό στάρετς. Έταν ἕνας άνθρωπος ἡλικιωμένος κι άναντίρρητα εύφυής. Μίλαγε κι αὐτός τό ἴδιο ειλικρινά, άν κι άστενεύοταν, κι άστενεύοταν πικρά. Έγώ, ἔλεγε, αγαπάω τήν ἀνθρωπότητα κι άπορῶ κι ό ἴδιος μέ τήν

έαυτό μου: Όσο περισσότερο αγαπῶ τήν ἀνθρωπότητα γενικά, τόσο λιγότερο αγαπάω τόν κάθε άνθρωπο χωριστά. Στίς όνειροπολήσεις μου, ἔλεγε, φτάνω συχνά νά λαχταράω μέχρι πάθους νά έξυπηρετήσω τήν ἀνθρωπότητα καί ἴσως καί στ' ἀλήθεια νά δεχόμουν νά σταυρωθῶ γιά τούς ἀνθρώπους, άν παρουσιαζόταν ξαφνικά μιá τέτοια άνάγκη.

Κι ὅμως, παρ' ὅλ' αὐτά δέν μπορῶ οὔτε δύο μέρες νά ζήσω στό ἴδιο δωμάτιο μ' άλλον άνθρωπο. Αὐτό τό ξέρω από πείρα. Μόλις βρεθεῖ κάποιος κοντά μου, νιώθω πώς μου πληγώνει τήν άτομικότητά μου καί μου περιορίζει τήν έλευθερία μου. Μπορῶ μέσα σ' ἕνα εικοσιτετράωρο νά μισήσω τόν πιό καλό άνθρωπο. Άλλον γιατί τρώει άργά, άλλον γιατί ἔχει συνάχι καί σκουπίζει συνεχῶς τή μύτη του μέ τό μαντήλι. Γινομαι, ἔλεγε, ἔχθρός τῶν ἀνθρώπων μόλις οἱ σχέσεις μας γίνουν στενότερες. Μά γι' αὐτό, ὅσο περισσότερο μισοῦσα ὀρισμένους ἀνθρώπους προσωπικά, τόσο πιό φλογερά αγαποῦσα τήν ἀνθρωπότητα στό σύνολό της.

Φ. Ντοστογιέφσκι, *Άδελφοί Καραμαζώφ*, έκδόσεις Γκοβόστη, Άθήνα 1990, τ.Α' σελ.101 κ.έ.

Ώ, μὴν ἔχῃς πίστιν εἰς τίς ἀγάπες!

Ώ, μὴν ἔχῃς πίστιν εἰς τίς ἀγάπες! Πίστευσέ με, ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ ὡς κοινωκὸν ζῶν, ἔπρεπε ν' ἀγαπᾷ τοὺς πάντας, ὅλον τὸν κόσμον, ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἀνάγκη των, καὶ δὲν ἠμπορεῖ μόνος νὰ ζήσει, μ' ὅλα ταῦτα, κατ' οὐσίαν, οὐδένα ἀγαπᾷ, εἰμὴ μόνον τὸν ἑαυτοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ φθείρει ἀπὸ τὴν πολλὴν φιλαυτίαν... Δι' αὐτὸ λέγει κ' ἓνα τροπάρι, τὴν Μεγάλην Σαρακοστήν - ἐσὺ ἔξερεις ἀπ' αὐτὰ - πῶς λέγει: ...Αὐτοεἰδωλον;

-«Αὐτοεἰδωλον ἐγενόμην, τοῖς πάθει...».

-Ἀκριβῶς... Νὰ εἶσαι βέβαιος, ἀνίσως ὁ ἄνθρωπος -μὴ σοῦ φανῶ κι ἀλλόκοτος ἢ βάνασος καὶ γελοῖος... ἐπειδὴ φοβοῦμαι τὴν κρίσιν σου...

-Τί πράγμα;

-Νὰ εἶσαι βέβαιος, ἂν ἠμποροῦσε ὁ ἄνθρωπος ν' ἀγκαλιάσει τὸν ἑαυτοῦ, εἰς τὸ νερόν ἢ τὴν ξηράν, εἰς τὰ ὄνειρα ἢ εἰς τὰ ξυπνητὰ του, θὰ ἐγένετο Νάρκισσος, καὶ ὡς νὰ πάσχη ἀπὸ τὴν ψώραν τοῦ Ἰάβ, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην προστριβῆς.

-Εὐφήμει, ὦ ἀγαθέ.

-Δι' αὐτὸ ἐπρόλαβα καὶ εἶπα, φοβοῦμαι τὴν κρίσιν σου. Ἄς εἶναι, ἀρκοῦν αὐτὰ. Ἄς ὀμιλήσωμεν περὶ πλατωνικοῦ ἔρωτος, ἂν θέλῃς ... Ἄλλὰ ποῦ στό διάβολο εἶναι ὁ πλατωνικός ἔρωτος, δὲν τὸν βλέπω πουθενά.

-Διότι εἶναι ἀόρατος, δι' αὐτὸ τὸν ἐπιζητεῖ τις. Προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ κάπου.

-Ἄλλὰ θὰ μείνῃ μὲ τὴν ἀναζήτησιν καὶ τὴν προσπάθειαν μόνον... Ἐγώ, ὅσων χρόνων εἶμαι, καὶ παντοῦ ὅπου ἐπῆγα, ἤνρα μόνον ἰδιοτελεῖ, ἄπιστον, σαρκικὸν ἔρωτα. Μόλις ἐγύρισα ἀπὸ τίς Φραγκιές, ἀπὸ τὰ

ταξίδια τοῦ Σεβᾶχ Θαλασσινοῦ, καὶ κατέλυσα προσωρινῶς εἰς ξένην, ἔρημον οἰκίαν, μίαν νύκτα, ἀκούω κλαυθμυρισμὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μου. Βγαίνω καὶ βλέπω ἕν νεογνόν, νόθον, ὅπου μοῦ εἶχαν ρίψει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου. Ἴδου ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας. Μωρὲ, χαρὰ στὸν ἔρωτα! Δὲν εἶναι πλέον «ἔρωτας στά χιόνια», εἶναι ἔρωτας στά κόπρια...[...].

Ἐσιώπησα ἐγώ, κ' ἔκλεισα τὰ ὄμματα κουρασμένος. Ἐκεῖνος ἐξηκολούθησε:

-Νυστάξεις; Ἐχεις δίκαιον.

Εἶσαι πολὺ ἀποκαμωμένος. Μά ἄκουσε ἀκόμα κι αὐτό. Κουράγιο, καὶ θὰ εἶσαι πολὺ καλὰ αὔριον. Λοιπόν, ὅταν ἤμουν εἰς τὸν Παναμᾶν -διότι διέτριπα εἰς τὸν Παναμᾶν, κ' ἐδούλεψα ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν περίφημον ἐπιχείρησιν, ἀγαπητέ μου... Ἴσως ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἔχω φέρει τὸ σπέρμα τῆς μουφλουταρέας, ὅπου δηλητηριάζει

τώρα καὶ τὰς ἰδίας μικρὰς ἐπιχειρήσεις μου. Ἐκεῖ, λοιπόν, εἶχα ἀρρωστήσει βαριά, κ' ἔμεινα ἐπὶ ἑβδομάδας εἰς νοσοκομεῖον. Λοιπόν, μιά νεαρά καλόγρια, λευκὴ ὡς κρίνον, ἡ ὁποία ἐνδιεφέρετο μεγάλως καὶ διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ἀσθενῶν, καὶ τοὺς ἠνάγκαζεν ὅλους νὰ ἐκτελοῦν τὰ θρησκευτικὰ των χρέη, μοῦ ἔλεγεν ἐπὶ ἡμέρας, κάθε πρωί, ἅμα εἰσήρχετο εἰς τὸν θάλαμον: «Βούζ ἄλλα κομμουντέ;». Τὸ ἔλεγε μὲ τοιοῦτον θωπευτικὸν τόνον, ὥστε ἦτο ἀληθινὴ γλύκα νὰ τὴν ἀκούῃ τις. «-Νό Μαντάμ», τῆς ἀπεκρινόμην ἀνελλιπῶς ἐγώ. Τὴν τετάρτην ἡμέραν εἶχεν ἀρχίσει νὰ θυμῶνῃ καὶ νὰ σκυθρωπάσῃ. «Μαί, πουργουκά, ντόν;». Τί νὰ τῆς πῶ: «Ἐγώ δὲν μεταλαβαίνω στὴν Ἐκκλησία τὴ δική μου,

κυρά, καί θά μεταλάβω στή δική σου;». Αυτό τό ἐπιθύρισα, ἀκουσίως, ἑλληνιστί, ὥστε δέν ἐκατάλαβε τίποτε. Τέλος ἐθύμωσε τόσο, ὥστε τήν ἄλλην ἡμέραν, μοῦ ἔδωκεν εἶδησιν ὅτι ἔπρεπε νά ἐξέλθω τοῦ νοσοκομείου. Ἐγώ ἐχάρην μάλλον, διότι ἤμην ἤδη πολύ καλύτερα, κ' ἐπόθουν τόν καθαρὸν ἀέρα... Ἀλλά, μετὰ μίαν ἐβδομάδα καί κάτι, ἴσως μετὰ ἑννέα ἡμέρας πίστευσε το, ἂν θέλῃς...

Ἦλθε καί μ' ἤρπε ὅπου ἤμην. Ποῦ μέ ἀνεκάλυψε;

-Καί σοῦ εἶπε, τί;

-Ρητῶς καί ἀπ' εὐθείας δέν μοῦ εἶπε τίποτε. Ἀλλά διά περιφράσεων μοῦ ἔδωκε νά ἐννοήσω ὅτι, ἂν ἤθελα νά γίνω κατόλικος, ἦτον πρόθυμη νά μέ ἀκολουθήσῃ παντοῦ ὅπου θα ἐπῆγαινα.

-Λοιπόν σέ εἶχεν ἐρωτευθῆ;

-Ὦ, οἱ ἀγάπες, οἱ ἀγάπες! Δέν σοῦ ἔλεγα; Μήπως Καλόγρια τῆς Ἀγάπης δέν ἦτον κι

αὐτή; Soour de la Charite;

-Ξεύρω κ' ἐγώ;

-Ἀλλά πῶς νά βασισθῶ εἰς φράγκικες ἀγάπες, ἀφοῦ δέν ἐβασίσθην ποτέ εἰς ἀγάπες ρωμαϊκές; Καί νά ἀλλάξω, μάλιστα, τήν πίστιν μου πρὸς χάριν τῆς; Πλὴν ὄλ' αὐτά μ' ἐνθυμίζουν τό διστιχον, ὅπου εἶχα διαβάσει ἕνα καιρὸν εἰς ἐπιφυλλίδα τῆς «Ἐφημερίδος». Μήπως εἶχε περάσει ἀπὸ τήν πέννα σου; Μετάφρασις ἦτον. Τί ἦτον;

-Τὸ ποῖον;

-Ἰδοῦ πῶς ἔλεγε:

«Ἀγάπες ταξιδιάρες στό κῦμα τό θολό κ' ἐβούλιαξ' ἡ βαρκούλα, κ' ἐπέσαν στό γιालό.»

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τό ἔργο «Τὰ Ρόδιν' ἀκρογιάλια», Ἄπαντα Ἄλ. Παπαδιαμάντη, τόμ. Δ', ἐκδόσεις Δόμος κριτική ἐκδοση Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, σελ.242 κ.έ.

Φιλανθρωπία μέ ἀνθρώπινο πρόσωπο!

Σάνμανιάρια ξεπετάγονται ὀργανώσεις ἀνθρωπιστικές, ὀμάδες ἀλτρουιστικές, κινήματα οἰκολογικά, δρώμενα πολιτιστικά σέ μιά προσπάθεια νά βοηθηθεῖ ὁ κόσμος. Νά βοηθήσουμε τό συνάνθρωπο πού πάσχει, τὰ παιδιά τῆς Αἰθιοπίας, τοὺς ναρκομανεῖς, τὴ φύση πού τὴ ρημάξαμε.

Πραγματικά αὐτὴ ἡ κατάσταση μᾶς προβληματίζει. Αὐτὴ ἡ «πληθωρική» φιλανθρωπία μ' ἀνησυχεῖ. «Ὡς ἄγγελιο φωτός», ἄλλοι θέλουν νά μᾶς βοηθήσουν, ἄλλοι νά μᾶς ὀδηγήσουν, ἄλλοι νά μᾶς σώσουν. Σημαντικό εἶναι βέβαια νά προσπαθεῖς ν' ἀπαλύνεις τόν πόνο τοῦ ἄλλου, μά θαρρῶ πῶς τὰ πράγματα δέν εἶναι πάντα τόσο ἀπλά καί τὰ κίνητρα τόσο ἀγαθὰ. Πολλές φορές προσπαθοῦν νά πλασάρουν τὴν ιδεολογία τους, νά ἐγκλωβίσουν τίς πονεμένες ψυχές, οἰκονομικά, ψυχολογικά ὀδη-

γώντας τίς οὐσιαστικά σέ ἀδιέξοδο.

Καί μοῦ ἔρχεται στό μυαλό ὁ λόγος τῆς γερόντισσας Γαβριηλίας «Δέν εἶμαι τίποτε ἄς ποῦμε, κι ἔρχεται κάποιος πού ἔχει μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ βοήθεια. Τότε βάζει ὁ Θεός ἕνα "πέπλο" ἀνάμεσά μας κι αὐτός μέ βλέπει ὅχι ὅπως εἶμαι, ἀλλά μέ βλέπει ὅπως ὁ Θεός θέλει νά εἶμαι -κάτι πολύ διαφορετικό- κι αὐτός μὲν ἀκούει καί ἐμπνέεται καί βοηθεῖται καί στό τέλος φεύγει καλύτερος ἀπὸ μένα... Ἔτσι κάνει ὁ Θεός. Γι' αὐτό νά μὴν ὑπερηφανεῖται κανεὶς ὅτι κάποιον βοήθησε ὁ ἴδιος... τίποτα... Ἡ βοήθεια μου παρά Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τόν Οὐρανόν καί τὴ Γῆν»¹. Κι ὅταν τὴ ρώτησαν πῶς γίνεται «ἐνῶ βλέπετε ἀνθρώπους ἀρρώστους, φτωχοὺς, ἀνήμπορους κάθε μέρα, νά εἶστε χαρούμενη» ἀπάντησε «Εκεῖνος ξέρεי τό γιατί αὐτοὶ εἶναι ἀρρωστοί.

Ἐγὼ δὲν μπορῶ οὔτε νὰ κρίνω, οὔτε νὰ ἐμβαθύνω πιο πολὺ. Ἀλλὰ τί κάνω; Παίρνω αὐτόν τόν ἄρρωστο μέσα μου. Μ' ὅλη μου τὴν ἀγάπη κάνω μιὰ πολὺ θερμὴ προσευχὴ καὶ τόν παραδίδω στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ...»².

Βλέπουμε ἐδῶ πὼς ἡ φιλανθρωπία βγαίνει ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἀπλῆς προσφορᾶς καὶ ἡ ἔγνοια γιὰ τόν ἀδελφὸ γίνεται προσευχή. Ἐσύ φτάνεις ἕως ἐνός σημείου· μετὰ

ἀναλαμβάνει Ἄλλος. Ἡ ἀγάπη γιὰ τόν πλησίον εἶναι προέκταση τῆς ἀγάπης γιὰ τόν Θεὸ καὶ ἀντίστροφα. «Ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστὶ» (Α' Ἰωάν. 4,16). Κι ἐσύ ὡς ἐραστὴς Χριστοῦ γίνεσαι κοινῶνός αὐτῆς τῆς ἀγάπης πού διακατέχει τὸ «εἶναι» σου καὶ διαχέεται γύρω σου.

Ἐδῶ νομίζω πὼς ἐγκκεῖται ἡ διαφορὰ. Ὅλοι μιλάμε γιὰ ἀγάπη, εἰρήνη, σωτηρία καὶ πασχίζουμε γιὰ αὐτήν· ὁμως μιλάμε μὲ διαφορετικὴ βάση. Τὸ θέμα δὲν εἶναι συναισθηματικὸ ἀλλὰ ὑπαρξιακό ὅπως προεῖπαμε. Ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι δεδομένη, ἀσκεῖσαι γι' αὐτήν. Εἶναι ἀποτέλεσμα συνεχοῦς ἀγώνα προσευχῆς, ἐκκοπῆς θελήματος καὶ τελικὰ δωρεὰ τοῦ ἀγίου Πνεύματος στὴν ἀγαθὴ καὶ ταπεινὴ ψυχὴ. Ἀλλιῶς σοῦ εἶναι πιο εὐκόλο νὰ συμπονᾶς τὰ παιδιὰ στὴν Αἰθιοπία ἀπὸ τὸ νὰ ἀνεχτεῖς τὸ γείτονά σου, τὸ φίλο σου, τὸ σύντροφό σου πού κοντράρεται μὲ τὸ «ἐγὼ σου». Ὅλα αὐτὰ βέβαια δὲν εἶναι εὐκόλα, θέλουν κοπὸ καὶ μάλλον δὲν ἔχουμε ὀρεξὴ γι' αὐτόν.

Πολλοὶ φίλοι μου, ἂν καὶ ἔχουν καλὴ διάθεση, ἀφιερώνουν χρόνο, χρήμα, ψυχὴ γιὰ

τὸ συνάνθρωπο, πλησιάζουν ἀρχικὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ μετὰ ἀποχωροῦν. Ἀποχωροῦν ὅταν συνειδητοποιοῦν πὼς Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀπλὰ μιὰ ἰδεολογία ὑπεράσπισης τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἓνα θεανθρώπινο σῶμα χαλιναγωγῆς τοῦ «ἐγῶ», κάθαρσης τῶν παθῶν, ἄσκησις, μυστηριακῆς ζωῆς καὶ ἀγιότητας.

Π' αὐτὸ εἶναι ἄλλο νὰ προσφέρεις κάνοντας κύκλους γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό

σου, κουβαλώντας τὰ ὑπαρξιακά σου κενά, ἱκανοποιώντας τὸ «ἐγῶ» σου, προσπαθώντας νὰ δώσεις ἓνα βολικὸ ὄραμα, ἓνα σκοπὸ στὴν ὑπαρξὴ σου, καὶ νὰ νιώσεις πὼς ἔκανες κάτι καλὸ, ἀξιοποιώντας δημιουργικά τὸν ἐλεύθερο χρόνο σου κι ἄλλο νὰ γίνεις φῶς κι ἔτσι ἀπλὰ νὰ ζεσταίνεις τοὺς γύρω σου.

Θεωρῶ πὼς πρέπει νὰ εἴμαστε προσεκτικοί. Καὶ πολλὰ ὁμορφα λέγονται καὶ πολλὰ ὁμορφα γίνονται· μὰ ὁ, τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσός· ἂν πλησιάσεις κοντὰ ἴσως διαπιστώσεις πὼς εἶναι τενεκές. Ἄς εἴμαστε «ἐν ἐγρηγόρσει», μὲ κεκαθαρμένη συνείδηση νὰ ἀφουκραζόμαστε τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ μέσα μας καὶ νὰ πορευόμαστε ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στό λόγο τῶν πνευματικῶν μας καὶ σὲ μιὰ παράδοση αἰῶνων πού λειτουργεῖ ὡς δικλίδειδα ἀσφαλείας.

1. Γαβριηλίας Μοναχῆς, «Γερόντισσα Γαβριηλία: Ἡ Ἀσκητικὴ τῆς ἀγάπης», 17η ἔκδ., σελ. 301.

2. ὁ.π., σελ. 343.

Ἀφροδίτη Μακρυνάκη,
Φιλολόγος καθηγήτρια

Θεραπευτική τῆς Ἐκκλησίας

Μέσα στή γενικότερη ἀστάθεια καί ἀναταραχή τῶν τελευταίων παγκοσμίων ἐξελίξεων πού ἐπηρεάζουν καί τή χώρα μας προβάλλονται καί ἀκούγονται διάφορες ἀπόψεις ἐπώνυμων καί ἀνώνυμων συνανθρώπων μας γιά ὅλα αὐτά πού γίνονται καί τίθεται τό ἐρώτημα ἂν ὑπάρχει ἐλπίδα γιά τό μέλλον, γιά ἕνα καλύτερο κόσμο κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἰσονομίας, καλύτερων συνθηκῶν ζωῆς καί ἀποφαινεται κάποιος ὅτι δέν ὑπάρχει ἐλπίδα σήμερα. Ὅλα ἔχουν καταρρεύσει, ὅπως λένε διάφοροι, μέσα στή δίνη τῆς ἐκμετάλλευσης, τοῦ ὑπερπλουτισμοῦ καί τῆς ἀδιαφορίας γιά τόν ἄνθρωπο.

Ἄραγε μέσα σέ ὅλα αὐτά ὑπάρχει ἐλπίδα ἢ ὄχι; Σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἐλπίδα καί εἶναι ὁ Χριστός μέ τή θεραπεία πού αὐτός προσφέρει. Ἡ θεραπεία τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἐπιφανειακή, ὅπου τόν πονοκέφαλο τόν ἀντιμετωπίζει μέ ἀσπιρίνες καί παυσίπονα ἀλλά εἶναι ἐπέμβαση σέ βάθος, ἄχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων, καί ὅσοι τήν ἀποδέχονται καταλαβαίνουν ὅτι εἶναι ὀδυνηρή, διότι δρᾷ στό κέντρο τῆς ὑπαρξῆς τους, στόν ἔσω τῆς καρδίας ἄνθρωπο ὅπου φωλιάζουν τά πάθη, οἱ αἰτίες ὄλων τῶν κακῶν τοῦ κόσμου.

Οἱ τρεῖς πειρασμοί τοῦ Χριστοῦ πού συνέβησαν μετά τή Βάπτισις εἶναι ἐνδεικτικοί γιά τίς ἀσθένειες πού βασανίζουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν πτώση καί μετά. Ὁ

Χριστός θέλοντας νά μᾶς δείξει ἀπό τί πάσχουμε καί νά μᾶς δώσει τήν κατάλληλη θεραπεία πειράζεται στήν ἔρημο ἀπό τόν διάβολο. Ἐκεῖ λοιπόν μᾶς δείχνει ὅτι τρεῖς εἶναι οἱ βασικοί πειρασμοί τίς κακίας, ἡ φιληδονία, ἡ φιλαργυρία καί ἡ κενοδοξία.

Ὁ πρῶτος πειρασμός πού ὁ σατανᾶς ὑπέβαλε στό Χριστό ἦταν ἡ γαστριμαργία-φιληδονία λέγοντάς του νά κάνει τίς πέτρες ψωμιά γιά νά εὐφρανθεῖ τρώγοντας, μιᾶς καί πεινοῦσε. Ὁ δεύτερος πειρασμός

ἦταν ἡ πρόταση τοῦ σατανᾶ νά τόν προσκυνήσει ὁ Χριστός μέ ἀντάλλαγμα νά τοῦ δώσει τήν ἐξουσία τοῦ κόσμου καί ὑπαγόρευε οὐσιαστικά τήν ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ καί τήν ὑποταγή του μέ ἀντιπαροχή τόν πλοῦτο καί τήν ἐξουσία. Τέλος ὁ τρίτος πειρασμός

πού καλοῦσε τό Χριστό νά πέσει ἀπό τό πτερύγιο τοῦ ναοῦ γιά νά διασωθεῖ θαυματουργικά ἐνέπνεε τήν κενοδοξία.

Αὐτά λοιπόν τά τρία πάθη, σύμφωνα μέ τούς πατέρες, ἔχουν μία κοινή ρίζα, τήν φιλαυτία, πού εἶναι ἡ ἀρρωστημένη καί ἄλογη ἀγάπη τοῦ ἑαυτοῦ μας. Τά πάθη σύμφωνα μέ τόν ἅγιο Ἰσαάκ τό Σύρο εἶναι ἀρρώστιες τῆς ψυχῆς πού ὑπεισέρχονται καί συμβαίνουν στή φύση μας καί μᾶς βγάλουν ἀπό τήν υγιή κατάσταση. Ἐπίσης πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἄλλο πράγμα εἶναι τά πάθη καί ἄλλο οἱ ἁμαρτίες παρόλο πού συνδέονται στενότερα μέ τήν

σχέση αίτιου-αποτελέσματος. Ὁ ἅγιος Δωρόθεος λέει «τά πάθη εἶναι ὁ θυμός, ἡ κενοδοξία, ἡ φιληδονία, τό μίσος καί τά ὅμοια. Οἱ ἁμαρτίες εἶναι οἱ ἐνέργειες τῶν παθῶν, ὅταν δηλαδή κάποιος πραγματοποιεῖ τά πάθη μέ διάφορους τρόπους». Εἶναι δυνατόν ὅμως νά υπάρχουν πάθη καί νά παραμένουν κρυφά διότι δέν δόθηκαν οἱ ἀφορμές νά ἐκδηλωθοῦν. Αὐτό τά κάνει πιό ἐπικίνδυνα διότι μένουν ἀπαράτηρητα καί δέν καταπολεμοῦνται.

Γιά κάθε πάθος ὑπάρχει καί ἡ ἀντίστοιχη θεραπευτικά ἀγωγή ἢ μέ ἄλλα λόγια ἄσκηση. Ἐπίσης σύμφω-

να μέ τούς πατέρες δέν γίνεται γιά ἕνα συγκεκριμένο πάθος νά ἐφαρμόζουμε ἄλλη θεραπεία πού ἀφορᾷ ἄλλο πάθος. Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἀναφέρει «στό σημεῖο πού νικήθηκες ἀπό τό πάθος καί ἔχασες τή κοινωνία μέ τό Θεό, στό ἴδιο σημεῖο θά ἀγωνιστεῖς γιά νά ξανακερδίσεις. Χρυσάφι χρωστάς, δέν δέχεται μαργαρίτη. Δηλαδή ἔχασες τή σωφροσύνη, δέν δέχεται ἐλεημοσύνη ἀπό 'σένα ὁ Θεός ὅσο ἐπιμένεις στήν πορνεία διότι τόν ἁγιασμό τοῦ σώματος θέλει ἀπό 'σένα». Ἔτσι λοιπόν γιά τά τρία αὐτά βασικά πάθη τῆς φιληδονίας, τῆς φιλαργυρίας καί τῆς κενοδοξίας ὑπάρχουν οἱ ἀντίστοιχες θεραπείες. Γιά τήν φιληδονία ὑπάρχει ἡ θεραπευτική ἄσκηση τῆς παρθενίας γιά τούς μοναχοῦς καί τῆς σωφροσύνης γιά τούς λαϊκοῦς. Γιά τή φιλαργυρία ὑπάρχει ἡ θεραπευτική ἄσκηση

τῆς ἀκτημοσύνης γιά τούς μοναχοῦς καί τῆς ὀλιγάρκειας γιά τούς λαϊκοῦς. Γιά τήν κενοδοξία ὑπάρχει τό ἀντίδοτο τῆς ὑπακοῆς.

Τέλος ἡ κοινή ρίζα τῶν τριῶν βασικῶν παθῶν πού εἶναι ἡ φιλαυτία μαραίνεται μέ τήν ἄσκηση στίς προαναφερθεῖσες ἀρετές καί ὁ ἀσκούμενος ὀδηγεῖται στήν ἀγάπη πού εἶναι ἡ ὑψηλότερη καί τελειότερη ἀρε-

τή. Βασικότερη προϋπόθεση γιά ἐπιτύχει κανεῖς τήν ἄσκηση καί νά φτάσει στόν τελικό στόχο εἶναι ἡ ἀναφορά πρὸς τό Χριστό. Ἐδῶ ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ «χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ιω. 15,6). Ὅπως ἡ πτώση μας προέρχεται ἀπό τήν

συνεργασία μας μέ τούς εἰσηγητές τῶν παθῶν, τούς δαίμονες, ἔτσι καί ἡ ἄνοδος μας εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συνεργασίας μας μέ τόν Χριστό. Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ἔχει ἐπιτυχία ἡ ἄσκησή μας. Ἀλλιῶς ὀδηγεῖ στήν κενοδοξία καί τήν ὑπερηφάνεια πού εἶναι ἡ βασική καί κύρια ἀσθένεια τοῦ σατανᾶ.

Ὁ λόγος τοῦ γέροντος Πορφυρίου δείχνει τόν τρόπο ἐπιτυχίας τῆς ἀσκήσεως μέ βάση τή συνεχή ἀναφορά μας πρὸς τόν Χριστό. Πῶς θά διώξουμε τό σκοτάδι ἀπό ἕνα δωμάτιο; Μέ φαράσι καί σκούπα; Μέ ὄπλο; Μέ μυγοσκοτώστρα; Παλεύοντας τό; Πρέπει νά ἀνοίξουμε μία τρύπα ἢ ἕνα παράθυρο γιά νά μπεῖ τό φῶς καί τότε τό σκοτάδι ἐξαφανίζεται ἀπό μόνο του.

*Ἀναστάσιος Παπίδης,
Θεολόγος καθηγητής*